Sjøfartsdirektoratet
Norwegian Maritime Authority

Rundskriv - Serie V

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

☒	Sdir :	Sjøfartsdirektoratet
☐	A:	16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
☐	U:	Utvalgte utenriksstasjoner
☐	P:	Produsenter av utstyr ev. undergrupper
☐	OFF:	Offshorerederier / plattformsjefer / operatører
☐	Hov:	Hovedorganisasjoner
☐	Andre:	

Nr.:	**RSV 05-2025**
Dato:	18.02.2025
Saksnr.:	2017/68202
Gjelder til:	31.12.2029
Opphever:	RSV 4-2018
Referanse til:	Forskrift om bygging og tilsyn av mindre lasteskip Forskrift om bygging av skip Forskrift om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for de som har sitt arbeid om bord på skip

Veiledning om hvilke krav som gjelder når fartøy skal slepe

Formålet med dette rundskrivet er å gi veiledning om hvilke krav som gjelder når fartøy skal slepe. Med unntak av avsnittet som gjelder planlegging retter rundskrivet seg til norske skip.

Rundskrivet gjelder ikke sleping som utføres av beredskapsfartøy[1], fartøy som brukes i oljevern[2] eller fiskefartøy som sleper når dette er en naturlig del av den fiskerivirksomheten fartøyet er engasjert i (for eksempel ved sleping av låssatt fisk og hjelpefartøy som lys- og lettbåt). Disse fartøyene sleper etter de reglene som gjelder for deres område, men er omfattet av det ordinære regelverket i den grad de utfører slike slep.

Merk at betegnelsene «slepebåt» og «slepefartøy» ikke forekommer i forskriftene som regulerer slep. Sjøfartsdirektoratet bruker betegnelsen «slepebåt» på skip som har de nødvendige dokumenter og tilsyn i orden for å kunne slepe.

1. Hvilke fartøy kan brukes til sleping?

Fartøy på 8 meter eller mer skal være sertifisert (sertifikat eller fartøysinstruks) for slep. Dersom andre fartøy har behov for å slepe, eller det er ønskelig å slepe utover eventuelle begrensninger som er gitt i sertifikatet eller fartøyinstruksen til slepebåten, må det søkes om dispensasjon fra relevante krav som setter begrensninger for skipet som skal slepe. Dispensasjoner gis kun i spesielle tilfeller dersom det er sikkerhetsmessig forsvarlig. I tillegg må det også være tale om uvesentlige krav eller at fartøyet som skal slepe har likeverdige løsninger. Som det framgår nedenfor kan lette gjenstander i noen tilfeller taues av andre enn slepefartøy.

Skip som sleper er lasteskip

Skip som sleper anses i utgangspunktet som lasteskip, ettersom det ikke er tale om passasjertransport eller fiske/ fangst. Ifølge sertifikatforskriften[3] § 32 skal skip med største lengde 15 meter eller mer, som skal slepe, ha sikkerhetssertifikater for lasteskip eller fartssertifikat for lasteskip med påtegning for slep i fartssertifikatet. Lasteskip med største lengde 8 meter eller mer, men under 15 meter, får påtegning i fartøyinstruksen som dokumenterer at kravene til fartøy som skal slepe er oppfylt.

Skip med internasjonale sikkerhetssertifikater

Et fartøy med sikkerhetssertifikat etter sertifikatforskriften § 8 (2) (fartøy med SOLAS-sertifikater) vil ikke få noen påtegning i sertifikatet, men vil likevel måtte følge bestemmelsene i byggeforskriften for fartøy som skal slepe samt tilsynsreglene i sertifikatforskriften §§ 33 og 34

[1] Jf. forskrift 16. oktober 1991 nr. 853 om beredskapsfartøy
[2] Jf. forskrift 8. februar 2011 nr. 130 om bruk av fartøy i oljevern
[3] Forskrift av 22. desember 2014 nr. 1893 om sertifikat m.m. for norske skip og flyttbare innretninger

dersom det skal slepe. Et sikkerhetssertifikat vil dermed ikke være tilstrekkelig i seg selv dersom fartøyet ikke også er bygget for slep og har hatt tilsyn for slep.

Fartøy under 8 meter
Spesielt for fartøy under 8 meter som ikke er omfattet av sertifikatforskriften eller forskrift om mindre lasteskip[4] nevnes skipssikkerhetsloven § 9 om at et skip skal være prosjektert, bygget og utrustet på en slik måte at det ut fra skipets formål og fartsområde gir betryggende sikkerhet for liv og helse, miljø og materielle verdier. I tillegg viser vi til forskrift 16. desember 2016 nr. 1770 om sikkerhetsstyring for mindre lasteskip, passasjerskip og fiskefartøy mv. og forskrift 1. januar 2005 nr. 8 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for de som har sitt arbeid om bord på skip.

Datoer
For eksisterende fartøy som har kjølstrekkingsdato 1. januar 1990 eller senere, inntrådte kravet om påtegning 1. januar 2017. For fartøy eldre enn dette trådte kravet i kraft 1. januar 2018. Fartøy som er kjølstrukket før 1. januar 1990, uten påtegning, kunne inntil 1. januar 2018 søke om slepetillatelse. Nå har ordningen med slepetillatelse falt bort.

Begrensninger i adgangen til å slepe for slepebåter
Eventuelle begrensninger for sleping kan framgå av fartssertifikatet eller fartøyinstruksen. Selv om slik begrensning ikke er angitt, betyr ikke dette at et fartøy er egnet til å gjennomføre alle typer slep under alle typer forhold. Rederiet må vurdere om fartøyet er i stand til å gjennomføre slepet, eller om det må overlates til andre eller gjøres i samarbeid med flere fartøy.

2. Planlegging av slepet

Rederiet må også kunne vise at det har blitt gjort tilstrekkelig planlegging i forkant av slepeoperasjonen. Planleggingen skal fremgå av sikkerhetsstyringssystemet og en dokumentert risikoanalyse.

Skipssikkerhetsloven § 7 fastsetter at alle skip skal ha sikkerhetsstyringssystem. Dette gjelder både norske og utenlandske skip. Fartøyets størrelse avgjør hvilke krav som stilles ut over denne bestemmelsen:

- Lasteskip med bruttotonnasje på 500 og over skal følge forskrift 5. september 2014 nr. 1191 om sikkerhetsstyringssystem for norske skip og flyttbare innretninger
- Lasteskip med bruttotonnasje under 500 skal følge forskrift 16. desember 2016 nr. 1770 om sikkerhetsstyring for mindre lasteskip, passasjerskip og fiskefartøy mv.

I tillegg slår forskrift 1. januar 2005 nr. 8 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for de som har sitt arbeid om bord på skip § 1-6 (1) fast at rederiet skal sikre at de krav som følger av forskriften ivaretas gjennom sikkerhetsstyringssystemet.

3. Forflytning av gjenstander innenfor begrensede områder som kan gjøres av andre enn slepefartøy

Det oppstår innimellom behov for å flytte på gjenstander innenfor et begrenset område. Eksempler på dette er korte forflytninger av arbeidslekter i forbindelse med et veiprosjekt eller flytting av merder innenfor en oppdrettslokasjon. En slik kort forflytning anses i utgangspunktet ikke som sleping etter sertifikatforskriften eller forskrift om mindre lasteskip. Forflytningen må imidlertid planlegges av rederiet som skal foreta forflytningen, og hvorvidt forflytningen skal kunne skje uten bruk av slepebåt må bero på en konkret risikovurdering i hvert enkelt tilfelle[5]. Selv om det for eksempel kan være forsvarlig å flytte en gjenstand 500 meter er det ikke nødvendigvis slik at det er forsvarlig å flytte en annen gjenstand samme strekning.

Forflytning mellom ulike lokasjoner vil normalt bli betraktet som sleping.

[4] Forskrift 19. desember 2014 nr. 1853 om bygging og tilsyn av mindre lasteskip
[5] Se f.eks. forskrift 16. desember 2016 nr. 170 om sikkerhetsstyring for mindre lasteskip, passasjerskip og fiskefartøy mv. § 6

4. Tauing av lette gjenstander, slik som en lettbåt eller en lett flytebrygge eller tilsvarende, som kan gjøres av andre enn slepefartøy

Definisjon av «sleping»

Sertifikatforskriften[6] § 32 (2) definerer «sleping» som «sleping eller skyving av en eller flere gjenstander». Buksering, eller det å ha et fartøy eller en farkost på siden av sitt eget skip, vil også regnes som «sleping». Den samme definisjonen er brukt i forskrift om mindre lasteskip[7] § 4 f.

Det følger av begge bestemmelsene at tauing av lette gjenstander, slik som en lettbåt, en lett flytebrygge eller tilsvarende, ikke anses som sleping. Meningen er at regelverket ikke skal være til hinder for at alle fartøy ved behov skal kunne taue lette gjenstander, slik som en lettbåt eller lett flytebrygge, uten å oppfylle kravene for slepefartøy. Dette unntaket for tauing av lette gjenstander ble satt inn for å presisere allerede gjeldende rett, og i de aller fleste tilfeller vil det være åpenbart om det er tale om sleping som må utføres av en slepebåt eller om det er tale om tauing av en lett gjenstand. Det har imidlertid vist seg at det er behov for noe veiledning knyttet til hvordan denne vurderingen bør gjøres i grensetilfeller.

Gjenstanden må være «lett»

Uttrykket «lette gjenstander» betyr at det finnes en øvre grense for dimensjonene til den slepte gjenstanden, uten at det har blitt ansett som hensiktsmessig å angi denne øvre grensen absolutt i form av antall meter eller bruttotonn. Forskriften gir imidlertid veiledning i form av eksempler på slike lette gjenstander: en lettbåt eller en lett flytebrygge. En oppdrettsmerd vil for eksempel normalt ikke bli ansett som en «lett gjenstand».

Henvisningen til tauing av «lettbåt» og «lett flytebrygge» sier også noe om risikonivået som kan aksepteres ved tauing som skal kunne utføres av alle fartøy. Ved vurderingen av hva som må anses som «tauing av lette gjenstander» må det altså i grensetilfeller gjøres en mer inngående risikovurdering.

Hvorvidt forflytningen kan sammenlignes med tauing av en lettbåt eller lett flytebrygge beror på en risikovurdering som må gjøres av den som er ansvarlig for slepet, men Sjøfartsdirektoratet gir her eksempler på faktorer som bør vurderes:

- Størrelsen på fartøyet som skal taue/slepe
- Størrelse, vekt og utforming på den tauede/slepte gjenstanden
- Totallengde og totalbredde på fartøyet, slepeforbindelsen og gjenstanden som skal taues/slepes
- Risikovurdering

Uavhengig av om forflytningen kan sammenlignes med tauing av en lettbåt eller lett flytebrygge må man også ta hensyn til ytre faktorer, som for eksempel:

- Lokale værmessige forhold
- Fartsområde/bølgehøyde
- Fare knyttet til den øvrige skipstrafikken

Det er rederiets ansvar å gjøre en slik vurdering, og det må gjøres i det enkelte tilfellet. Sjøfartsdirektoratets vil ved kontroll legge vekt på om det er gjort en fornuftig vurdering av om operasjonen kan anses som «tauing av lette gjenstander» eller om det skulle vært brukt slepebåt.

Dette betyr at fartøy som generelt skal kunne slepe, herunder redningsfartøy som skal kunne slepe i virksomheten sin, vanskelig kan basere denne virksomheten på unntaksbestemmelsen om tauing av lette gjenstander. For det første vil bare «lette gjenstander» kunne taues, og for det andre er denne unntaksbestemmelsen basert på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet.

[6] Forskrift 22. desember 2014 nr. 1893 om tilsyn og sertifikat for norske skip og flyttbare innretninger
[7] Forskrift 19. desember 2014 nr. 1853 om bygging og tilsyn av mindre lasteskip

5. Kvalifikasjoner

Fra og med 1. januar 2024 ble det krav om at skipsfører på lasteskip med lengde (L) under 24 meter i fartsområdene ut til og med liten kystfart, som deltar i ankerhåndtering eller sleper, skal ha gjennomført kurs i «ankerhåndtering og slep» etter gjeldende emneplan. Ref. § 59a i forskrift om kvalifikasjoner og sertifikater for sjøfolk.

Rederiet skal sørge for at alle som tjenestegjør om bord har gyldige sertifikater, påtegninger, kvalifikasjoner og etterutdanning, herunder repetisjon og oppdateringer, jf. kvalifikasjonsforskriften § 5. Videre skal rederiet påse og skipsfører sørge for at sjøfolk før de tjenestegjør om bord blir gjort kjent med sine plikter, skipets arrangementer, installasjoner, utstyr, prosedyrer og særskilte forhold ved skipet som har betydning for ordinær drift og i nødssituasjoner, jf. kvalifikasjonsforskriften § 6.

6. Lektere som slepes

Sertifikatforskriften § 24 første ledd bokstav d angir når det kreves fartssertifikat for lasteskip og lektere. Det fremgår at «lekter som enten er bemannet, brukes til føring av farlig eller forurensende last i bulk eller brukes i fartsområde 3 eller større» skal ha fartssertifikat. Sjøfartsdirektoratet vurderer det slik at lekteren ikke «brukes» når den blir slept uten last eller bemanning i fartsområde 3 eller større, og finner dermed ikke grunnlag for å kreve fartssertifikat når lekteren bare flyttes. Dersom lekteren derimot enten er bemannet eller fører last i fartsområde 3 eller større kreves det sertifisering eller dispensasjon, jf. § 41 første ledd bokstav a.

7. Andre slepte gjenstander

Det er ikke krav om sertifikat for andre gjenstander enn skip og lektere som skal slepes.

Alf Tore Sørheim
konstituert sjøfartsdirektør

Linda Bruås
Avdelingsdirektør
Regelverk og internasjonalt arbeid